

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 18.—, polletna K 9.—, četrletna K 450, mesečna K 150; za Nemčijo celoletno K 2160; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 30.—

Posamezne številke po 6 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov
ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Šelenburgovi ulici št. 6. II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inerati: enostopna petlitrstca 20 vin., pogojen prostor 25 vin., poslana in razglasi 30 vin. — Inerate sprejema upravnništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštnine proste.

Štev. 175.

V Ljubljani, v četrtek dne 4. januarja 1912.

Leto II.

Nemške volitve.

V Nemčiji so volitve za državni zbor pred durni. Umevno je, da je vse javno zanimanje posvečeno temu dejstvu. V državi cesarja Viljema se godi marsikaj, kar ni simpatično. Ali to se mora priznati, da je politično življenje na Nemškem visoko razvito, in to je vsekakor dobro znamenje. Seveda ni po vsej Nemčiji enako. Tudi tam so še kraji, kjer si dajo volilci s prižnic komandirati, koga naj volijo in kjer ne vedo množice o političnih razmerah nič več kakor ljudstvo v najtemnejših krajih na Kranjskem. Ali nasploh je politični nivo mnogo višji kakor v Avstriji.

To ni čudno. Nemška industrija je v zadnjih štiridesetih letih mogočno napredovala. Postala je resna tekmovalka angleške industrije. Gospodarsko življenje se je vsled tega silno izpremenilo. Promet se dviguje, veletrgovina se širi, kapital raste, išče novih trgov, zahteva od države, da mu jih odpira; na drugi strani se od dne do dne množi delavska armada. Razredno nasprotje postaja jasnejše in jasnejše. Ljudstvo spoznava bolj in bolj gospodarski značaj politike. Vrednost brazde pada. Stvarni interesi prihajajo čimdalje bolj do veljave.

Politika v Nemčiji ni več vprašanje posameznikov. Gospodarske potrebe silijo množice, da se same bavijo s političnimi vprašanji, da spoznavajo razmere, da iščejo smotere, pota in sredstva. Tako je tudi politična izobrazba dosegla visoko stopnjo. Volitve v Nemčiji so torej bolj interesne, katerih se množice večinoma zavedajo. Volilci se ne dajo goniti k žaram kakor čreda ovac. Volilna agitacija je silno obsežna, debate so ostre, polemike visoke.

A najpomembnejše vprašanje, ki se ponavlja vsepovsod, je to: Kakšen uspeh doseže socialna demokracija? Prijatelji in sovražniki — vsi ugibajo, vsi vprašujejo, vsi so radovedni. Socialna demokracija ne vlada, socialna demokracija ni imela relativne večine v zadnjem parlamentu — socialna demokracija stoji vendar v ospredju vsega javnega zanimanja.

Vse, kar je nazadnjaškega, ima pred socialno demokracijo največji strah. Nekateri so ji ponujali kompromise; ona jih je odklanjala. Nekateri so ji dajali dobre svete; ona se je zahvalila zanje. Nekateri rohne zoper njo s prižnic in iz graščin; ona se smehljala. Nekateri jo slikajo ljudstvu kakor hudiča, ki je prišel na ta svet; ona se ne zmeni za to.

Oglasila se je tudi nemška vlada. Včasih je korakal Viljem osebno zoper rdečkarje v boj. »Pomendrat, prejahati brezdomovinsko tolpo!« — so se glasile njegove parole. Viljem je postal starejši in njegovi sinovi mu prizadevajo včasih več brige kakor »brezdomovinci«. Njegova agitacija tudi ni bila posebno uspešna. Čim bolj je uničeval socialiste, tem več jih je bilo. V sedanjih volilnih kampanji je ostal doma.

Ali Bethmann Hollweg, ki je doživel v maročanski zadevi največje razočaranje od svojih najzvestejših, je v velikih skrbeh, kaj da prinese 12. januar. Dolgo je upal, da nastane sama od sebe splošna koalicija vseh meščanskih strank proti socialni demokraciji. Zanašal se je na strah pred socialistično »delitvijo«. Toda stara gesla so opešala. Meščanske stranke morajo misliti na svoje interese. Ozirati se morajo na mišljenje volilcev, ki bi jih marsikod trumoma izgubile, če bi se postavile očitno na stran reakcije. Nekateri, kakor n. pr. nacionalni liberalci, igrajo sicer zopet jako klavirno ulogo. Ali čim bolj neznačajno se vedejo, tembolj gre njihova veljava rakom žvižgat.

Dvanajsti januar, dan volitve, se bliža in bliža. In Bethmann obhaja zona. Ne da se taji: Stališče socialnih demokratov je vse bolj ugodno, nego je vseh vlad. Zategadelj se je Bethmann v svojem strahu ojunatil, pa apelira sam na meščanske stranke in na volilce, naj za božjo voljo treščijo socialno demokracijo ob tla.

Vladna »Norddeutsche Allgemeine Zeitung« ima obupen članek, ki tarna, kakor da stoji Nemčija pred propadom. Ali zelo dvomljivo je, če je apel državnega kancelarja srečen. Kajti njegov glavni argument je ta, da noče socialna demokracija dovoljevati še več milijonov za vojsko in mornarico. Državni zbor zahteva Bethmann Hollweg, ki bo pripravljen dati molohu toliko, kolikor zahteva. In zato kliče in prosi, naj volilci vendar že enkrat premagajo socialno demokracijo.

Volilci bodo kancelarju odgovorili dne 12. januarja. Izid volitev ne zanima samo nemškega ljudstva. Po vsej Evropi so množice, ki vroče žele, da bi nemška socialna demokracija dosegla čim večji uspeh. Za svetovni mir bi bilo s tem več storjeno kakor z vsemi diplomatičnimi akcijami.

Položaj na Hrvaškem.

V Zagrebu, ob novem letu.

Volitve so davno končane. Tomašič je slavnostno pogorel, vlada nima večine in če bi živel v ustavni deželi, bi bil moral ban s svojimi vladnimi predstojniki že davno vzeti pot pod noge in se posloviti. Ali naše razmere so tako »normalne«, da še danes nihče ne ve, kaj da bo. Da bi se pa vendar navidezno kaj godilo, s čimer bi se zanimanje odvrnilo od glavnih vprašanj, se ustvarjajo smešne afeze z velikimi besedami in teatralnim razburjanjem. Ban Tomašič je bil od vladarja sprejet na avdienci. Za javnost bi bilo posebno v sedanjih razmerah zanimivo, kaj se je tam godilo. Tega nam ne pove nihče. Pač pa so naenkrat madjarski listi iztekli, da ban sploh ne bi smel hoditi v zadevah vlade na avdienco, vsaj sam ne, temveč da je za to kompetentno samo ogrski ministrski predsednik ali pa hrvaški minister. Mogoče je, da se izleže iz te neumnosti še velika polemika. Stvar se zanese v budimpeštanski državni zbor in naenkrat je novo »državnopravno vprašanje« na dnevnem redu. Kdo ve, če ne bi bilo Tomašiču kaj takega prav vseč?

Ali kaj bo na Hrvaškem? Kombinacij je cel koš. Gotovega ni nič.

Takoj po volitvah se je raznašala govorica, da bo sabor zopet razpuščen in da bo kakšen general imenovan za kraljevskega komisarja. To se je pač že enkrat zgodilo pred prihodom Khuen-Hedervaryja, ko je bil zborni poveljnik Ramberg nekaj časa kraljevski komisar. Ali takrat se je dala vojaška diktatura opravičiti s tem, da so bili v deželi resni nemiri. Sedaj ni nič takega. Tomašič bi bil nemara rad videl, da bi bilo dobilo vojaštvo kaj dela, ki ga je bil prikladal za volitve v deželo. Ali zgodilo se ni nič. Čemu torej komisar?

Druga kombinacija napoveduje, da odstopi Tomašič in da bo imenovan nov ban. To bi bilo seveda pravilno. Ali kdo naj pride? Baron Raich je na Dunaju. Njegovi prijatelji mislijo, da bi se utegnil on vrniti na Markov trg. Baj je izdelal nekakšen načrt za razvozljanje hrvaške krize.

Tomašič pa še ni obupal. S svojo »stranko« seveda ne more vladati. Ali menda še vedno

špekulira, da dobi pomoči od pravašev. Poročalo se je že o razporih v stranki prava. Nekaj je na tem vsekakor resničnega. Profesor Ogrizović bi bil za vsako ceno rad postal poslanec. Ker pa ni, očita stranki korupcijo. Zdaj se pripravajo in izjave letajo zdaj na to, zdaj na ono stran. Resnejša je vest, da hočejo pristaši rajnega dr. Franka izstopiti iz stranke, osnovati svoj klub in podpirati vlado. »Hrvatska« demontira to vest, češ da je neumna. Toda kdo ve, če je »Hrvatska« dovolj poučena?

Vsekakor je verjetno, da upa Tomašič na pravaše, vsaj na nekatere. Značilna je za to volilna korupcijska afera, ki se je zdaj razkrila. V Bošnjakih, v Iloku, v Pakracu in v Novski so dobili pristaši stranke prave na večer pred ožjimi volitvami sledeči brzozaj:

»Vsled zaključka vrhovne uprave izvolite pri ožji volitvi brezpogojno glasovati za vladnega kandidata.«

Dr. Starčević, dr. Horvat.

Ko je dr. Mile Starčević zvedel za ta brzozaj, je zahteval na brzojavnem uradu, da mu pokažejo original z njegovim podpisom. Čez nekoliko dni so mu naznanili, da se mu to ne more dovoliti, ker imajo samo pravi oddajalci telegramov pravico do vpogleda. »Hrvatska« pa pravi, da je oddal tiste brzozaje dr. Edmund Frank, ki je znan zaupnik vlade. Da je bil kot dijak navdušen pravaš, ga nič ne moti. Dr. Frank pa je popolnoma miren, ker je prepričan, da na Hrvaškem ni državnega pravdnika, ki bi ga tožil zaradi sleparije. Zakaj brez znanja vlade gotovo ni odposlal svojih telegramov.

Negotovo je zdaj na Hrvaškem vse, le to je gotovo, da počenjajo Tomašičeve oblasti, kar hočejo, da je tiskovna svoboda ravno tako iluzorna kakor zbrovalna pravica in da je volja vsakega okrajnega glavarja več od zakona. Dolgo se te razmere ne morejo držati.

Brezuspešno trkanje na zaklenjene blagajne.

Vsled neopreznosti udeleženi oseb je javnost izvedela, da teko z veliko londonsko banko, ki se peča z emisijo državnih posojil, pogajanja o najetju 4 odstotnega avstrijskega državnega posojila v znesku 180 milijonov kron po emisijskem kurzu 90 odstotkov. Jasnejše, četudi za uho manj prijetno povedano: Avstrijska vlada najema v Londonu posojilo v znesku 180 milijonov kron in je pripravljena plačati banki za »trud«, ki ga ima s to denarno operacijo nič manj kot 18 milijonov kron provizije. Posojilo bo obstevalo avstrijska država navidez po 4 odst., v resnici pa skoro po 4 in pol odst. Posojilo namerava avstrijska vlada porabiti za vračilo 1.1909 izdanih zakladnic, ki so donesle tedaj finančnemu kapitalu ogromne dobičke.

Ko je prodrla vest o avstrijskem državnem posojilu, je završalo po angleškem časopisju in takej v kali zadržalo namero avstrijske vlade, angleške blagajne so se kar avtomatično zaprle in mešetar avstrijske vlade bo moral s prazno torbo rotati preko Rokavskega preliva.

»Times« z dne 31. decembra pišejo v svojem finančnem oddelku:

»City« (finančni krogi) je strmeče in neprijazno sprejela poročilo našega dunajskega dopisnika o najetju avstrijskega državnega posojila na londonskem denarnem trgu. Nedvomno bi se dobili interesente, ki bi pri raznosilni komisiji prevzeli tako posojilo, dasi jim je znano, da je izkupiček tega posojila namenjen smotram, ki

jih naša dežela ne more odobravati. Mislimo, da bo le malo ljudi podpisalo to posojilo, ker bodo upoštevali te pomisleke.

Urednik finančnega oddelka v »Standardu« zaključuje svoj v enakem duhu pisan članek z besedami:

»Merodajni krogi poskusu avstrijskega državnega posojila niso naklonjeni.«

»Daily Mail« pravi, da je denar namenjen za vojne svrhe; odbiti je treba ponudbo že z ozirom na francosko-angleško rusko trozvezo. Če Anglija odbije avstrijsko posojilo, okrepi mirovno politiko Aehrenthala in zbliža obe državi. Če pa Avstrija dobi sedaj posojilo, v sporu med Aehrenthalom in vojnim ministrom ne bo zmagala mirovna politika. Uvodnik »Daily Maila« je naslovljen: »Nič denarja za vojno!«

Da bi zmanjšali občutno blamažo, ki so jo doživeli s svojim poskusom v Londonu, avstrijski oficialni krogi krepko taje vsako zvezo s temi pogajanj. Vrednost patetičnih uradnih demontiranj je dobro znana in navadno le potrjujejo, kar skušajo utajiti. Pa recimo, da se topot uradni dementi ne krega z resnico. Ali ne kaže ta slučaj nemarnosti državnega finančnega gospodarstva? Ali ni najhujši škandal, najklavnejše izpričevalo za vlado, da se pojavljajo nepoklicani mešetarji brez vladnega pooblastila — in to se pri avstrijskih in ogrskih državnih posojilih dogaja prav pogosto —, ki na lastno pest vodijo pogajanja o državnih finančnih operacijah, z utemeljenim upanjem na bogato provizijo?

Mladoturki žele miru.

Vojna z Italijo je začela mladoturki pre-sedati. Kakor smo včeraj javili, narašča v krogih takozvanega komiteja želja po miru.

Tej želji, ki navsezadnje ni popolnoma nova, je deloma pripisati notranjo krizo v Turčiji; deloma pa izvira tudi hrepenenje po miru iz krize. Veliki vezir Sajd paša je že dne 26. decembra v parlamentu dejal:

»Bliza se trenutek, ko bomo morali uvesti mirovna pogajanja z Italijo. Zato potrebujemo močno vlado, da spravimo sile v soglasje. To je bil prvi povod, ki nas je napotil, da smo vložili predlog, ki je zdaj v razpravi.«

Slo je za znani predlog, da se izpremeni § 35. ustave v tem smislu, da sme sultan razpustiti parlament, kadar hoče. Očividno bi vlada rada vodila mirovna pogajanja brez parlamenta. Mladoturška stranka jo podpiralavtem; aliverjetno je, da jo na to ni napotilo toliko njeno lastno prepričanje, kolikor sila razmer. Turška vlada stoji pod pritiskom evropskih velesil.

Iz Londona poročajo, da je imel angleški poslanik Gerard Lowther dolg pogovor z velikim vezirjem, ter mu je dejal, če se razmere v evropski Turčiji ne popravijo, da bo morala angleška vlada objaviti poročila svojih konzulov iz Makedonije in Albanije o ondotnih razmerah. Namignil je tudi, da bi velesile lahko uvedle tisto »posredovanje«, katero so odpravile v času turške revolucije.

Ali velesile rogovilijo že dolgo v Carigradu. Sajd je v parlamentu sam priznal, da vplivajo tuji poslaniki v tem zmislu, da bi se izpremenil § 35. Evropskim velesilam gre enostavno za njih kapitalistične interese. Vsa reakcionarna politika proti delavstvu se je vršila pod tem pritiskom. One hočejo, da se omeji moč parlamenta, one žele od zbornice neodvisno vlado, da bi laže sklepale z njo svoje kupčije. One zdaj tudi pritiskajo, da naj Turčija sklene mir.

Kljub temu, da so italijanski uspehi v Tripolitani povsem neznatni z ozirom na ogromni

EMILE ZOLA:

Rim.

(Dalje.)

Ah, kako strašno so bila v onih letih potovanja, ki so pretresla vse njegovo bitje, potovanja po grozopolnih domovanih bedah, po brezdanjih brlogih človeškega propada in človeškega trpljenja. Tukaj, v okraju Sainte-Marguerite, v srcu delavnega, pridnega predmestja v Saint-Antoine, je odkril umazane hiše, cele ulice brezračnih, kletem podobnih luknen brez luči, kjer je gnil narod nesrečnežev in se boril s smrtjo. Po razmajanih stopnicah se je nogi spodsavalo na nakopičenih smeteh. V vsakem nadstropju se je ponavljala enaka revščina, preprežena z nesnago, zbita v najnižjo skupnost. Povsod so manjkala okna, veter je pihal skozi sobo, dež je škropil vanjo. Mnogo ljudi je spalo na golih tleh, ne da bi se kaj skleli. Pohištva ni bilo, ne perila. To je živelo kakor živali, iskalo užitka in tolažbe, kakor je moglo, kakor je nanese slučaj in instinkt. Ljudje vseh spolov in vsake starosti so bili tu natlačeni; pomanjkanje najujnejšega, revščina, taka da so se ljudje z zobmi bojevali za drobtine z miz bogatinov, je pahal človeštvo nazaj v živalstvo. To ponižanje človeške nature je bilo v vsem najhujše; to ni bil več svobodni divjak, ki se potepa nag po pragozdu, loveč in uživajoč svoj plen, temveč civilizirani, zopet v žival izpremenjeni človek, omadeževan z vsemi skrunami svojega padca, spačen in omadeževan. Vseokoli njega pa se šopiri razkošje in rafiniranost mesta, ki kraljuje na svetu.

V vsakem stanovanju je Pierre vnovič nahajal enako sliko. Začetkoma je bila še mladost in veselost, in pogumno se je priznaval zakon dela. Potem pa je prišla onemoglost. Čemu delati in delati, ko le ne bo nikdar bogastva?

Mož je začel piti, da bi tudi dobil svoj delež sreče; žena je zanemarila gospodinjstvo, se je tudi včasih napila in je pustila otroke, da so rastle kakor divjaki. Ostalo je storila žalostna okolica, nznanje in prebivanje v temnih brlogih. Se pogosteje je bilo pomanjkanje dela vsega krivo. Brezposelnosti ne zadošča, da pogoltno vse prihranke; ona izčrpa ves pogum in privadi človeka lenobe. Dočim praznujejo delavnice po cele tedne, otrpejajo roke in se pomehkužijo. V groznično delavnem Parizu ni dobiti najmanjšega posla. Joka se moč zvečer vrača; povsod je ponujal svoje roke, pa se mu ni posrečilo, da bi bil dobil dela vsaj kot čestni pometal. Zakaj močno se poganjajo ljudje za to delo in treba je zanj protekcije. Grozno je to. V tem velikem mestu, kjer se leskečejo in rožljajo milijoni po tlaku, išče človek dela, da bi se mogel najesti, pa ga ne najde nikjer in nima kaj gristi. Žena nima kaj jesti, otroci nimajo kaj jesti. Potem prihaja črna beda, potem otopenost in nazadnje upor; vse socialne vezi popokajo pod pritiskom grozovite ekriktivnosti napram ubogim bitjem, ki jih je njih slabost obsodila na smrt. Na kakšen kup čunji, v kakšno zaplotje se zvali stari delavec, da umre, ko bo petdeset let trdega dela razjedlo njegove kosti, ne da bi si bil mogel prihraniti le en su? Ali pa naj bi ga tisti dan, ko nima nič jesti, ker ne more več delati, pobili s sekiro kakor izrabljeno žival? Večina jih pomrje po bolnišnicah. Drugi izginejo, ne da bi se kdo brigal zanje; struja cestnega blata jih odplavi. Nekega jutra je Pierre našel v zanikrni baraki človeka na gnilih slami, ki je bil umrl od lakote; cel teden je ležal pozabljen tam in podgane so mu razgrizle obraz.

Ali neki večer v zadnji zimi je njegovo usmiljenje docela prekipelo. Po zimi postane v teh nezakurjenih luknjah, kjer sili sneg in mraz

skozi vse špranje, trpljenje teh nesrečnežev še strašnejše. Sena je zamrzla, zemlja je pokrita z ledom, vsakovrstne industrijske panoge morajo počivati. Iz prebivališč cunjarjev, ki morajo praznovati po sili, izginejo stradanje in kašljanje cela krdela bosih in razcapanih fantov. Nenadna, rapidna jetika jih pobira. Našel je cele družine, žene s peterimi, šesterimi otroci, ki so čepeli tesno stisnjene skupaj, da bi jim bilo gorkeje, pa niso po tri dni ničesar jedle. In potem je prišel tisti strašni večer, ko je on prvi vstopil v izbo groze na koncu temnega hodnika, kjer se je pravkar mati s peterimi malimi otroci vsled lakote in obupa umorila. Ves Pariz se je ob tej dramji zgrozil za nekoliko ur. V izbi ni bilo nič več pohištva, nobenega kosa perila; vse se je bilo moralo kos za kosom prodati bližnjemu starinarju. Le ogljena žrjavica se je še kadila. Na polprazno slamnjačo se je bila zgrudila mati; do konca je bila dojila svoje najmlajše dete in kaplja krvi se je še lesketala na prsni, po katerih so vidno hrepenele ustne mangle mrlička. Tudi oboje malih deklic, eno triletno, drugo petletno, dvojce nežnih glav s plavimi kodrčki, je tam spalo večno spanje. Starejši deček je bil končal čepeč ob steni in stiskajoč glavo med roke, dočim je drugi dobojeval do okna, da bi ga odprl. Sosed, ki so prihiteli, so pripovedovali vsakdanjo strašno povest: Počasno propadanje, oče ni našel dela, morda, se je vdal pijači; gospodar ni hotel več čakati na najemnino in je žugal, da vrže vse na cesto; tedaj je mati izgubila glavo, sklenila, da umre in namenila tudi svojemuzarodu, da gre z njo v smrt, medtem je mož od ranega jutra z ožujenimi nogami begal zaman po ulicah, da bi našel dela. Ko je prišel policijski komisar, zaradi poizvedeb, se je tudi nesrečnik vrnil domov. In ko je videl, ko je vse razumel, je tebe-

nil na tla kakor s kolom ubit bik. Začel je tuliti in iz ust mu je sililo tako neprestano tarnanje, tak smrten krik, da je vsa ulica v grozi zajokala z njim.

Ta strašni krik na smrt obsojenega plemena, ki pogiba v bedi in lakoti, je vnovič in vnovič odmeval v Pierrovih ušesih, v njegovem srcu in povsod ga je jemal s seboj. Tisti večer ni mogel ne jesti in ne zaspati. Kaj je moglo, da je taka strahota, popolna revščina, tako črna, le s smrtjo prenehajoča beda sredi bogastva prenapolnjenega, užitek pijanega Pariza, ki razsipa za zabave milione po ulici? Kaj? Na eni strani taka ogromna premoženja; toliko nepotrebnih muh in izpolnjenih želja na drugi strani pa taka divja revščina, da niti suhega kruha in da izgine vsako upanje, tako da se morajo matere moriti s svojimi dojenčki, ker jim ne morejo dati ničesar razen krvi svojih usahljenih prs? Besen upor se mu je dvigal v duši. Trenotek se je zavedal, kako brezkoristna in varljiva je dobrodelnost. Čemu delati, kar dela, čemu pobirati otroke po ulici, čemu pomagati staršem, čemu daljšati trpljenje starcev? Socialna stavba je trhla v svojih temeljih, vse se mora zrušiti, pogrezniti v blatu in krvi. Le eno samo velikansko dejanje pravčnosti more zmesti stari svet, da zgradi potem novega. To minuto je tako natančno spoznal večni razkol, neozdravljivo bolezen, smrtonosnega raka, da mu je postalo razumljivo nasilstvo. Daka, pripravljeno je bil priznati, da mora prihrumeti uničujoč in čisteč vihar, da se mora zemlja preporoditi s pomočjo ognja in železa kakor taktar, ko je strašen bog poslal požar iz neba, da so mogla zopet ozdraveti prokleta mesta.

teritorij, ki bi ga morali še osvojiti in z ozirom na to, da so na mnogih mestih še vedno v defenzivi, je Turčija vendar in takih skripicah, da so nekaj revolucionarni mladoturki še skoraj popolnoma zatajili svojo preteklost, le da bi rešili, kar se še da rešiti. Anglija je porabila vojno v svoji prid, da je takorekoč zastoj dobila kos zemlje in pristanišče. Francija je sledila njemu primeru.

V vojni zadregi se je morala Turčija poboriti tudi z voditeljem vstaje v Jemenu, z imamom Zahjo; a tudi to se ni zgodilo zastoj, temveč ob takih pogojih, da je imam zdaj pravzaprav gospodar v Jemenu. On imenuje vse sodnike; vse vakuške zadeve so v njegovi oblasti, to se pravi, da je on gospodar zemlje; za deset let je Jemen prost davkov, pozneje pa se smejo pobirati le taki davki, ki jih priznava koran — država torej sploh ne more pobirati nobenih davkov zase v Jemenu. Nasprotno pa bo prebivalstvo dajalo imamom »darila«, ki jih bo pobiral sam ali s posredovanjem vlade.

Tako se krhla turška moč. In čimdalje traja vojna, tem večja je nevarnost za Turčijo, da ji odvzamejo zdaj tu zdaj tam kakšen kos tisti, ki žive z njo v »miru in prijateljstvu«.

Turčija je postala ustavna država. Ali državna oblika ni vse. V kapitalističnem svetu so v prvem redu merodajne gospodarske razmere in povsod velja zakon močnejšega. Bridko čuti Turčija to kruto resnico, ki potrjuje nauk, da imajo ne le zatirani razredi, temveč tudi zatirani narodi pričakovati rešitve le v socialistični družbi.

Koliko bi nas veljala vojna?

Vzdunajskem »Tagblattu« je izračunal vojaški strokovnjak, koliko bi veljala moderna vojna, in je prišel do naslednjih strašnih zaključkov:

»Prav nič se ne bomo zmotili, ako trdimo, da bi nam povzročila vojna 10 do 12 kron stroškov na dan za vsakega vojaka. Ako si stvar natančneje premislimo, mora priznati tudi ne-strokovnjak, da ta znesek za posameznega moža ni pretiran, ker ne obsega samo hranjenja vojaka, ampak tudi njegovo obleko, municijo, orožje in potrebščine za konje, nadalje oskrbo bolnikov, vse prevoze in neizogibne izgube, vse to v težavnih potratnih okoliščinah vojne.

Seveda če gremo še dalje in upoštevamo število vojakov, ki jih postavimo na bojišče, potem poskoči ta skromni znesek naglo do ogromne številke. Vzemimo, da ne mobiliziramo vseh rezervnikov in da stopi v akcijo razen 16 armadnih zborov samo majhno število rezervnih čet, in vendar postavimo kljub temu poldrug milijon vojakov na bojišče. Že v tem slučaju, ki pa bi še ne pomenil skrajnega napora sit naše monarhije, bi znašali vojni stroški okoli 15 do 18 milijonov kron na dan ali okrog pol milijarde na mesec. Seveda se stroški znatno povečajo, kakor hitro stopi mornarica v akcijo. Sleherna akcija vojne mornarice stane nenavadno mnogo denarja; posebno pa še tedaj, ako se pomorska bitka nesrečno konča in sovražnik uniči drage vojne ladje. Rusija je na primer potrošila za mandžursko vojno približno 7 milijard kron. V teh številkah pa se še vedno ne izražajo izgube pomorskih vojnih potrebščin, izgube vojnih ladij pred Port Arturjem in Vladivostokom ter uničenje eskadre Roždestvenskega, ki jih vse skupaj pač lahko cenimo na milijard kron.

Strahotne izgube na človeških življenjih, ne-števne armade pobablencev in bolnikov, k temu pa še gospodarski polom — to bi bil blagoslov vojne, ki zanjo prav sedaj hujskajo brezvestni ljudje v Avstriji — ljudje, ki bi seveda ne nesli svoje kože naprodaj v bojni hrum. Med temi hujskaji so posebno glasni naši slovenski klerikalci, ki pravijo, da branijo nauke tistega, ki je dejal: Ne ubijaj!

NOVICE.

* **Samomor vojaka.** Na Silvestrov večer je bil prišel v Reichenburgu službojuči stražnik blizu tovarne, odkoder je nenadoma zašlaskal zaporedoma pasti več strelcev. Obenem so se oglašili klici na pomoč. Ker je bil vhod v tovarno zaprt, je splezal stražnik čez ozidje in šel v stanovanje delovodje Josipa Kahla, ki mu je bil sporočil, da se je njegov sin Josip pravkar ustrelil; popreje je bil še težko ranil svojo nevesto Doro Herzigovo. Josip je izdihnil čez par minut. Služil je od 1. oktobra 1911 pri topničarjih na Dunaju. Dne 29. decembra bi se imel vrniti z božičnega dopu ta zopet na Dunaj, podaljšal pa si je dopust in se je peljal drugi dan na Dunaj. Tu pa mu je upadel pogum, da bi se javil pri svojem oddelku in se je zopet vrnil v Reichenberg. Oče je nameraval spremiti sina na Dunaj. Ob trideset na 7 je bil Josip sam s svojo nevesto v sobi. Nenadoma je potegnil revolver in od vzadej trikrat ustrelil na deklo, ki se je zgrudila težko ranjena. S četrim strelom si je Kahl sam končal življenje. Deklico so prenesli v bolnico.

* **Morilec svoje žene.** V Guntramsdorfu na Nižjem Avstrijskem se je završila grozovita rodbinska drama. Sedlarski mojster Franc Spieß je bil že dalj časa ljubosumen na svojo ženo in jo dolžil zakonolomstva. Zakonca sta imela pet otrok. Spießova žena je bila zelo prikupne zunanosti. Ko je pred 4 meseci poročila otroka, je Spieß trdil, da je otrok sad grešnega razmerja s podnajemnikom. Od tega časa so se nasprotja med zakoncema tako poostrila, da je žena tožila za ločitev zakona. Spieß je vsled tega zapustil soprogo, pred par dnevi pa se je bil vrnil in je skušal ženo pregovoriti, da odstopi od svoje namere. Žena ni hotela o tem ničesar slišati, kar je moža še bolj razburilo. Na starega leta dan pa se je zgodilo krvavo dejanje. Ob 7. zjutraj se je zbudil najmanjši otrok iz spanja in je pričel vekati. Spießova žena je otroka vzela k sebi in ga dojila. Tedaj pa je zopet obvladala moža misel, da doji žena otroka drugega moža. Nenadoma je planil z velikim sedlarskim nožem na ženo, ki je ležala v postelji in ob njej dojenček ter jo z vso silo večkrat zabodel v vrat. Nož je prerezal glavno žilo odvodnico ter se je krk curkoma vtila po

postelji. Nato je Spieß pobegnil, otroci pa so obupno zajokali. Ko so prihiteli sosedje, je bila Spießovka že mrtva. Morilec je bežal v Mödling, kjer se je sam javil oblastim z besedami: »Umoril sem svojo ženo!« Krvava rodbinska drama je zbudila med prebivalstvom grozo in pomilovanje. Dojenček je ležal v postelji poleg umorjene matere.

* **Mladeniški starček.** O 98 letnem ogrskem poslancu Josipu Madaraszu so čisto poročali, da se namerava vsled visoke starosti odtegniti političnemu življenju in odložiti državnozborni mandat. Madarasz je najstarejši član ogrskega parlamenta. Kljub svoji visoki starosti pa se ne čuti prav nič trdnega, ampak se je pred kratkim takole izjavil: Čeprav bi me moji nasprotniki zelo radi prisilili, da bi odložil mandat, vendar me ni volja, da bi jim storil to uslugo. Sicer pa moja starost gotovo ni noben razlog, da bi se odtegnil političnemu življenju. Stari politik hoče izvrševati svoje poslanske posle še kot stoleten starček. Pri sebi ima vedno seznam nastarejših ljudi na svetu in hoče vse te prekositi.

* **Rudnik je zgorel.** V vasi Zajezcu pri Krakovu je ogenj popolnoma uničil premogovnik. Plamen je planil na hišo premogovnega lastnika Jella in jo upepelil. Zgorela sta tudi dva Jellova otroka, Jell pa se je tako hudo opeknel, da dvomijo, če ostane pri življenju.

* **Trikratni morilec.** V varšavskem restavrantu se je večja družba sprla iz povsem neznanega vzroka. Nenadoma je potegnil eden izmed pripravljanih revolver in naglo oddal zaporedoma tri strele. Učinek je bil strašen. Dva moža in ena ženska so se takoj zgrudili mrtvi. Več ženskih je morilec težko ranil. Morilca so prijeli.

* **Stotnik morilec.** Dne 2. jan. sta se sprla v frankobrodskem pohištvem skladišču upokojeni stotnik pl. Knobloch in tvrdkin nastavljenec Hedrich vsled ureditve pohištva. Stotnik je potegnil revolver in ustrelil na nastavljenca, ki se je zgrudil smrtno ranjen in je kmalu izdihnil. Morilca so prijeli.

* **Božični poštni promet v Londonu.** Naravno, da je pošta vsakega glavnega mesta o božiču nenavadno zaposlena in da božični dnevi ne pripravljajo ravno mnogo veselja poštnim uslužbenecem. Najhujše pa se kaže to v Londonu, kajti neglede na svoje sedemmilijonsko prebivalstvo je London trgovsko središče vsega sveta. Londonski »Daily Telegraph« je objavil članek, ki nam nudi vsaj površno sliko o do godkih, ki se vrše o božiču v ogromnem posloju londonske glavne pošte v King Edward Streetu. Že ob navadnem času pritisnejo v Londonu vsak teden na 4250000 pisem, dopisnic in razglednic poštne pečat in raznesejo 6250000 pisem in dopisnic, tako da je posla vsak teden z deset in pol milijoni pisem in dopisnicami. Razzenta se pošlje približno štiri milijone pisem iz Londona in vsa ta povodenj teče skozi glavno pošto. Te številke se pa potroje o božiču in novem letu. Redno število pismonoš, poštaih slug i. t. d. znaša 22000 mož in to število so povečali letos o božiču za 9000 mož, da so opravljali ogromni poštni promet. Medtem pa ko se prične po drugih glavnih mestih božični poštni promet šele sredi decembra, je to vse drugače v Londonu, ki ni samo glavno mesto Angleške, ampak tudi vse ogromne britanske države. Že v prvih dneh novembra roma na milijone okrožnic, koledarjev, cenikov i. t. d. v Indijo, Afriko, Kanado, Avstralijo in na Kitajsko in ta ogromna papirnata povodenj narašča neprenehoma, ker dospo kmalu tudi odgovori iz daljnih dežel. Zelo neugodno je za angleško pošto, da se oddajo v Londonu dobre tri četrtine vseh pisemskih pošiljatev med peto in šesto uro popoldne. To je vsled tega, ker se zapirajo v Londonu vse trgovske pisarne najpozneje ob šestih zvečer. Seveda se mora dnevna pošta odgoditi, zategadelj pa so ob tem času vsi nabiralniki nabasani in pred poštnimi okenci se gnete ljudi, da bi se niti šivanka ne prerila skozi. In ko je mesto že mirno in spi, tedaj je podoben »King Edwa d Street« vojnemu taborišču in v ogromnem poštnem posloju brni in humi od človeškega dela. Kajti pošta se mora odgoditi, niti ena pošiljatev ne sme prenočiti, vse mora ven, na kolodvor, na ladje in v podružnične poštne urade, iz katerih se izteka pisemska povodenj ob osmih zjutraj po vsem Londonu. H trica dela je odvisna predvsem od ročnosti razvrščevalcev in pravijo, da ima Londonska glavna pošta najspretnejše razvrščevalce vsega sveta. Povprečno razvrsti štiri-deset pošiljatev na minuto. Pri tej naglici se res ne smemo čuditi, ako zajde časi kako pismo v napačne roke in je marsikatero pismo, ki ga »on« sploh ne dobi ali pa šele čez dolgo časa.

* **Ojačenje angleškega zračnega brodogoja.** Angleško vojno ministertvo in mornariško ministertvo marljivo izdelujeta načrte, da se angleško zračno brodogoja kar najhitreje ojači. Poročnik Seely je podal pred kratkim par karakterističnih podatkov o tem prizadevanju, ki pravi, da hoče Angleška tudi na polju vojaške aviatike prvačiti pred vsemi narodi. Zdej se vrše v vojnem ministertvu pogajanja o nakupu večjega števila francoskih in angleških letalnih strojev. Razen tega ustanove v bliž. mesecih reden zračni oddelek ki ga bodo imenovali zračni bataljon, ki bo štel 100 izsolanih in popolnoma izvežebanih vojakov. Že popreje nakupljene letalne stroje porabijo za vežbanje. Meseca julija bodo na saliburski ravnini veliki poskusi vojne uprave, in upajo, da ob tej priliki pridejo do novih dragocenih zaključkov o porabnosti, prednosti in pomanjkljivosti posamičnih aparatov. Toda ne samo vojno ministertvo, ampak tudi mornariška uprava dela s polno paro za izpolnjenje svoje mornarice z letalnimi stroji. V East Churchu na otoku Schappoy bodo v najkrajšem času otvorili kurz za mornariške častnike, ki se ga udeležijo večje število častnikov. Nadaljnji poskusi se nanašajo na porabnost novega letalnega stroja, ki je zgrajen nalašče za pomorsko vojsko; gre za takozvani hidroaeroplan, katerega porabnost pa še niso znane ter o njih strogo molče. — Vse to pa nam z žarko lučjo kaže staro resnico, da se sedanja kapitalistična družba polasti slehernega napredka in ga zlorablja človeštva v celoti!

* **Smrt častnikarja.** Iz Colomba poročajo listi o žalostni smrti častnikarja Filipa Ryana. Njegova žena in hči bi bili skoraj utonili ter ju je Ryan rešil le z največjim naporom vseh svojih sil. Ko pa so bili njegovi svojci na varnem, se je zgrudil Ryan mrtev; vsled prehudega napora pri reševanju ga je zadela kap. Ryan je bil med angleškimi častnikarskimi krogi znan zlasti kot vojni poročevalec.

* **Usodna prevara.** V Londonu je doletela bogatega novijorškega kapitalista Johna Howard Foda neprijetna dogodovščina. Ko je dospel s parnikom »Lapland« iz Novega Jorka v Dover, ga je prišla londonska policija, češ da je odpe-ljal neko deklo. Odpejali so ga v Brixton, kjer so ga vtaknili v zapor. Bogati Amerikanec je imel pri sebi 120.000 mark, ki mu jih je policija zaplenila. V Londonu pa je čakala na Hawarda njegova soproga. Ko je brala v večernih listih o njegovi aretaciji, je vsa obupana odpotovala. Medtem pa se je izkazalo, da se je glasilo aretacijsko povelje na ime Julija Hugh Forda in da je aretiranec popolnoma nedolžen. Izpustili so ga takoj na svobodo, toda o njegovi ženi ni nobenega sledu in se boje, da je izvršila samomor.

* **Samomor rodbine.** V Lyonu sta izvršila zakonca Giraud, stara 73 in 67 let, obenem s svojim 45letnim sinom samomor; rodbina je prišla v konkurz in so ji hoteli prodati pohištvo. Zakonca sta se ustrelila, sin pa se je obesil.

* **Vojna v zraku.** Iz Tripolitanije prihajajo zanimive podrobnosti o delovanju italijanskih vojaških letalcev. Stotnik Buasso je letel do planote Gulvian 80 kilometrov daleč od Tripolisa, da opazuje koncentracijo arabskih rodov. Letalec je poletel 1000 metrov visoko, pozneje pa se je spustil do višine 500 metrov, da bi boljše opazoval. Tri krogle so prevrtele streho aparatu. Letalci so metali tudi bombe na sovražne čete, ki so bile napolnjene s kislino. Buasso je izjavil, da je metanje bomb jako nevarno, ker lahko razdenejo aparat in usmrte letalca. Stotnik Biazzi je rabil za metanje bomb 11 metrov dolgo žico, koncem katere je pritrtil bombe, pa tudi to je še bilo nevarno.

* **Železnica v morju.** V zadnjem času grade Amerikanci čudovito tehnično napravo. Severni del Floridske ceste, ki veže polotok Florida s Kubo, izpolnjuje množina otočkov, ki mole iz zelo plitkega, nikjer nad osem metrov globokega morskega dna. Najjužnejši in najoddaljenejši izmed teh otočkov je znameniti Key West, najprijetnejše in najrazkošnejše morsko kopališče novijorških milijonarjev in borznih kraljev. Da dospo ta bogata milijonarska gospoda kar najhitreje iz Novega Jorka v svoje udobno kopališče, so zgradili pred kratkim čez verigo teh malih otočkov železnico, ki je dolga od Miamija na Florida do Key Westa 210 km; izmed teh 210 kilometrov jih je na celini smo 165. Ostalih 45 kilometrov teče čez otočke. Najdaljši izmed viaduktov je Long Key, ki meri v dolžino 11 en četrt kilometrov in obstoji iz 186 stebrov, zabitih v kororalno kamenje morskega dna. Sredi tega velikega viadukta zgubiš zemljo popolnoma izpred oči in voziš se po železnici sredi morja. — Železnico so pričeli graditi oktobra 1904, leta 1908 je bila gotova do Knights Keya, manjkalo je samo še 75 kilometrov. Strahoviti orkan dne 11. oktobra 1908 pa je razjedal večji del Key Westa in tudi pomorski železnici napravil mnogo škode. Čeprav je morje jako plitko, vendar narastejo časi valovi zelo visoko ter morajo teči tirnice po 10 metrov visoko nad morsko gladino. Železnica je jako drago podjetje, ki je požrlo še pred divjanjem orkana 1908 15 milijonov dolarjev. A to drago podjetje ne bo služilo blaginji človeštva, ampak samo lenuharjenju par trovtov in izkoriščevalcev!

Delavci! Sodrugi!

Pred božičem se je zaključilo jesensko zasedanje državnega zbora, od katerega je ljudstvo pričakovalo vsaj nekoliko resnih sklepov za oblažitev neznozne druginje, ki tlačijo široke sloje prebivalstva kakor moč a. Večina državnega zbora je s svojo neodkritosrčnostjo razočarala stradaljoče prebivalstvo.

Državni uslužbenci so upali, da dobe od svojega delodajalca — države — v teh budih časih primerno pomoč in da se končno uredi njihove gospodarske in službene razmere. V volilni dobi so bile vse stranke njih prijateljice in zlasti železniciarji so uživali prijaznost njih besed. V državnem zboru je bila priika, da bi bili izvoljenci z dejanji potrdili svoje obljube.

Kako so jih izpolnili?

Zmeniti se hočemo o tem

na ljudskem shodu,

ki bo v soboto, dne 6. januarja (na sv. Treh kraljev dan) ob 10. dopoldne v veliki dvorani

»Mestnega doma«

v Ljubljani

s sledečim dnevnim redom:

1. **Državni zbor in draginja.** Poročevalce obč. svetnik sodr. Ebin Kristan.

2. **Uspehi železničarske gibanja in meščanske stranke.** Poročevalec železn. tajnik sodr. Josip Kopač.

Sodrugi! Shod, ki se ima baviti s temi važnimi vprašanji, mora biti impozantna ljudska manifestacija. Skrbite torej za obilno udeležbo, ki naj pokaže, da vodi ljudstvo kontrolno nad delom onih, ki pravijo, da zastopajo njegove interese. Kdor ni nujno zadržan, pride na ta shod

Sklicatelj.

Ubegel vohunski stotnik.

Poročali smo že, da je francoski stotnik Lux, ki je bil zaradi špionaže zaprt v nemški trdnjavi Glatz, pobegnil in srečno dospel v Pariz. Na Francoskem — pa seveda tudi na Nemškem — je povzročil ta dogodek veliko senzacijo; na Francoskem zelo veselo, na Nemškem nekoliko manj. Zanimiv pa je iz različnih razlogov.

Stotnik Lux je bil dodeljen vohunskemu oddelku ob nemški meji in je dosegel »na svojem polju« krasne uspehe. Ko so ga v Nemčiji prijeli, ga niso mogli obsoditi zaradi določenih dejanj, temveč zaradi njegovega splošnega

špionskega delovanja. Kakor po navadi pri častnikih, so zahtevali tudi od njega častno besedo, da ne bo bežal; zato pa mu ne bi bilo treba čepeti v celici, temveč bi bil lahko precej svobodno živel v trdnjavi. Toda kljub ponovnemu vabilu ni hotel nikdar dati častne besede za to.

Njegov beg so dolgo pripravljali tovariši na Francoskem. V trdnjavski zapor so mu pošiljali vsak dan francoske časopise, revije in knjige. To so bili večinoma jako obsežni paketi. Zvezani pa so bili s tenko, ali zelo močno čevljarso žico. Vsak dan je dobil Lux na ta način po 50 do 60 centimetrov žice. Zbiral jo je šest mesecev in končno je je imel toliko, da si je iz nje lahko napravil pravo lestvico.

Tudi knjige, ki jih je dobival, so bile preparirane. V močnih platnicah velikih »špehov« Frederica Massona o cesarici Josefi in o Napoleonu so bili nemški bankovci. Pa tudi koristolno orodje se je skrivalo v njih: Jako fine pile in tenki nožički, ki so bili nalašč izdelani zanj.

O vseh zunanjih pripravah je bil Lux obveščten. Paketom, ki jih je dobival, so bila priložena pisma. V njih ni bilo nič sumljivega, tako da jih je poveljnik trdnjave lahko čital. Ali notranje strani zavrtkov so bile popisane s citronovim sokom, in če jih je Lux razgrel, je lahko izvedel vse, kar je bilo treba.

Za njegov beg sta bila izdelana dva načrta. Po enem bi bil moral gledati, da pride do ruske meje in potem na vzvodno morje, drugi pa je priporočal prestop avstrijske meje in pot čez Italijo, da se izogne nemškemu tlom. O železnih zvezal in podobnih rečeh je bil Lux obveščten.

Izvršil se je beg v božični noči, katero je tudi vojaštvo v trdnjavi praznovalo. Lux je prepil mrežo na oknu in se spustil po svoji lestvici na dvorišče, kjer je našel civilno obleko in tuje civilne potnice. Moral je zlesti čez trdnjavski jarek in preplezati zid. V bližini je pa že čakal avtomobil, ki ga je hitro odpeljal čez avstrijsko mejo. S Češkega je prišel na Dunaj, odtod se je po železnici odpeljal čez Švico v Belfort. Tam je bil v garniziji, preden so ga Nemci prijeli v Friedrichshafenu. V Belfortu je našel dva brata, katerih eden je stotnik, drugi poročnik, pa svojo sestro, učiteljico. Slučaj je nanesel, da je bil na kolodvoru, ravno ko je Lux izstopil, njegov polkovnik.

Ko je prišel Lux v Pariz, si ga je dal takoj vojni minister Messimy predstaviti. To je objavila tudi oficiozna »Agence Havas«, zaradi česar se je baje Nemčija pritožila. Tudi »Figaro« graja ta sprejem in oficiozno pravi:

»To objavo je z mednarodnega in diplomatskega stališča težko umeti. Gotovo občudujemo stotnika Luxa, toda s tem, da ga je vojni minister oficijelno sprejel, se zdi, da ni izpolnjeval svoje vloge kot minister; in s tem, da je dal sprejem objaviti v uradni »Agence Havas«, je najbrže pozabil na delikatne dolžnosti, ki jih ima vsak član vlade. Z Nemčijo živimo v miru, ki sicer šepa; ali ravno to mora biti merodajno za vojnege ministra, da opusti take demonstracije.«

Med tem je dobil Lux ukaz, da se naj ogiba vsake manifestacije, vsakega sprejema, vsake slavnosti in vsega, kar bi se eventualno pridedilo njemu na čast.

Odkar je bil Lux zaradi špionaže na Nemškem, so ga imeli oficijelno zapisanega za dezerterja. Vsled tega ga bodo morali zdaj tudi postaviti pred vojno sodišče. To se zgodi kajpada le formalno in razume se, da ga bodo sodniki z veseljem oprostili.

Ljubljana, 1. januarja 1913.

— Za mesto deželnega glavarja je menda

res toliko kompetentov, da bo brez čudeža težko vsem ustreči. Klerikalna stranka je postala velika in je to včasih že njena nesreča. Pri volitvah je veliko število zelo koristno. In dokler se množijo samo čreda, je vse lepo in veselo. Ali kadar prihaja vedno več pastirjev, izlasti izmed inteligence, tedaj nastane lahko križ, ki raste in raste kakor hrast, kakor gora, do neba — in gorje stranki pod njim, če se enkrat pošteno zmaje! Ljudje, ki skačajo iz teh krogov v klerikalno stranko, so vedno — matematičarji. Nekoč jih je S. L. S. potrebovala. In kdor se ji je pridružil, je hitro avanziral, ker je bilo več vakanc kakor sposobnih kandidatov. Potem je pa vsakdo mislil, da ima pravico do kariere. Vstop v klerikalizem so smatrali novi pridošleci za zadostno kvalifikacijo. Treba se je le ozreti po parlamentu in po deželnih zborih, po občinah, po institucijah, o katerih odločujejo klerikalci, pa se vidi kakšne kapacitete lahko tukaj prilepežajo, ne!... švignejo kvišku. Kaj čuda, da se čutijo poklicane za vsako stopnjo. Kaj je opraviti na tem mestu, kaj na onem, se ne vprašuje več. Le kvišku se hoče priti... Kaj je služba deželnega glavarja? — Lapalija! Kdo je ne bi znal opravljati?... Kaj? Znanja je treba? Deželno gospodarstvo je treba poznati? Politično zgodovino? Kaj socialna? In izkušnje je treba?... Eh, seveda! Seveda!... bo kdo delal! Človek vendar ne prihaja v klerikalno stranko zato, da sme voliti Kregerja ali pa Gostinčarja. Če bi hotel ostati to, za kar je sposoben, ne bi bilo treba vstopati med klerikalci. In tako jih je menda res že cela legija, ki bi radi postali deželni glavarji. Nazadnje ne bo pomagalo nič drugzaga, kakor da vpeljejo klerikalci turnus: Vsak po teden dni. Tako jih pride na leto vsaj dvaindeset na vrsto, v dveh letih že stoda. Ali tudi ta rešitev je pomanjkljiva, priznavamo. Kajti kako bi bilo tedaj s plačo? — Ne, mi ne vemo, kje je izhod iz te zagate. Klerikalci najbrže sami ne vedo.

— **Vsak prepričan sodrug,** ki pozna važnost časopisja, razume, da ni vseeno, kaj bero delavci. Splošna izobrazba slovenskega ljudstva je neprimerno zaostala, kar je seveda zelo obžalovati; pomanjkanje izobrazbe in nerazvit okus pa je kriv, da se vse premožno pozna razlika med dobrim in slabim časopisjem, vsled česar delajo razni špekulantje najboljše kupčije z zastrupljanjem javnega mnenja. Ljudstvo, ki čita take »lahke« in »napete« reči, krvave storije in živce dražeče nemarnosti, se ne

bo moglo nikdar izobraziti ter bo v politiki vedno žoga za zvižanje prekanjence. Zavedni sodrugi se morajo torej zanimati za to, kaj da čitajo njihovi tovariši in morajo tudi porabiti svoj vpliv, da jih odvrnejo od slabega čtiva in privedejo do dobrega. Dober socialist bo to storil, oziroma trajno izvajal v svojem interesu in v interesu svoje stranke, kar je nazadnje eno in isto. Za politično izobrazbo je dobro časopisje neizogibno potrebno. Kdor ostane vsa leta brez te izobrazbe, ne bo imel pri volitvah nobenega prepričanja, najdebelje laži ga bodo lahko zmedle in vsak šarlatan ga bo lahko predobil, ne glede na to, da je ravno pri takih ljudeh volilni golaš še vedno najboljšje sredstvo. Zanesljiv sodrug postane le tisti, kdor bo redno čital socialistično časopisje in se naučil presojati vse dogodke s svojega delavskega stališča. Neumorna agitacija za svoje časopisje je torej važna dolžnost vsakega zavednega sodruga. Vsak dan se mora pravi sodrug vprašati: Kje pridobim »Zarj« še kakšnega naročnika?

— **Predpotopni los na Kranjskem.** V glini na viškem hribu tik Vidičeve opekarne so delavci pred kratkim izkopali spodnjo čeljust ogromne živali. V deželni muzeji so spoznali v izkopini ostanek jelenje vrste iz predpotopne dobe, vendar niso živali mogli natanko določiti vsled nezadostnega gradiva za primerjavo. Najdbo so poslali dunajskemu starinoslovcu, profesorju Abelnu, ki je spoznal v izkopani čeljusti ostanek orjaškega losa iz predpotopne dobe (Alces latifrons Dawkin).

— **Delavske organizacije po Slovenskem** opozarjamo na »Delavsko hranilnico in posojilnico« v Ljubljani, ki je najprimernejši zavod za nalaganje društvenih prihrankov. Hranilne vloge se obrestujejo po 4½ odst. od meseca do meseca. Zadrugo upravljajo organizirani sodrugi in je vrhoteč podvržena oblastveni reviziji. O priliki občnih zborov je opozarjati tudi člane organizacij na delavski denarni zavod. Naslov se glasi: »Delavska hranilnica in posojilnica« v Ljubljani, Wolfova ulica št. 3.

— **Ljubljanski sodrugom v šentjakobskem okraju** so se te dni začela razpošiljati vabila na pristop k podružnici »Vzajemnosti«. Sodruge, ki so že ali ki še bodo prejeli tiskovine, prosimo, naj nikar ne odlašajo, marveč naj jih čimprej izpolnijo ter oddajo predsedniku podružnice. Člani, ki so s prispevki v zastanku, naj jih čim prej poravnajo, ker sicer utegnejo priti ob svoje pravice. Prosi se tudi za agitacijo med znanci in prijatelji za to kulturno organizacijo, ki bo mogla le tedaj uspešno delovati, če bo imela združene v svoji sredi vse, ki se štejejo za socialne demokrate.

— **Umrli so v Ljubljani:** Jeny Wiesthaler, soproga vladnega svetnika, 62 let. Ulica stare pravde 5; Josip Zoran livar v p., 75 let, Martinceva cesta 24; Ivan Frila, hlapec, 38 let, Radeckega cesta 11; Božidar Loboda, sprovednikov sin, 2 meseca, Ivana Kršmanca, bajtarjeva hči, 10 mesecev, obadva v Elizabetini otroški bolnici; Marija Jerko, zasebnica, 32 let, Peter Kostrun, bivši laborant, 28 let, Peter Pošta, berač, 73 let, Ivan Berčič, ubožec, 69 let — vsi štirje v deželni bolnici.

— **Iz Škofje Loke.** Silvestrova veselica naše »Vzajemnosti« je uspela nad vse pričakovanje sijajno. Udeležba je bila ogromna; čistega dobička ima podružnica 87 kron 57 vin. Daljše poročilo sledi.

— **Z Jesenic nam pišejo:** Draginja uprava drž. železnice neče poznati. V sedanjih hudih časih je marsikdo, zlasti družinski očetje, pričakoval, da dobi za novo leto kako majhno remunciacijo v priznanje. Ampak uvajajo osebe in premikajo na jeseniški postaji so se morali lepo obrisati pod nosom — vžlic neznosni draginji stanovanj in živil na Jesenicah in vžlic težavnih službi niso dobili niti vinarja. Železniška uprava je svojim uslužbencem pisana mati!

— **Po občinskih volitvah v Postojni.** Pišejo nam: »Slovenski Narod« se strašno baha s postojnsko zmago. Mislimo, da brez povoda, zakaj od vsega početka smo nvaževali besede, ki jih je na prvem shodu naše stranke izustil gosp. Lavrencič, češ da je denar sveta vladar. In res je na dan občinskih volitev zmagal liberalni denar, denar liberalnih magnatov, ki so ga takom časa izvabili ljudstvu iz žepa. Denar, pravimo, golaš, vino in žganje. In zato se vaše zmage z boljjo pravico lahko vesele gostilničarji in mesarji, ki so tisti dan delali boljše kupčije nego o binkoštih. — Neki naprednjak iz »Majlanda« je prosil našega sodruga, naj mu priznase in mu pusti vsaj eno kravo v hlevu. Temu možarku svetujemo prav resno, naj nas kar lepo v miru pustijo in naj raje gleda na narodnjake, da ne pojde poslednja kravica tja, kamor so romali njegovi voliči in če se ne motimo, tudi šest mukajočih živalc. Sploh naj pusti politiko v miru, ker jo razume kakor zajec na boben. — Komični figuri iz liberalnega taborišča sta neki A. Gržin in M. Klemenc; kadar prideta v gostilno, se veselita zmage in vživata čast, ker sta izvoljena v občinski odbor. Če bosta kdaj sedela pri občinski seji, jima priporočamo, da milostno sodita »olske prestopke«.

— **»Kasperl-teater« v Postojni.** Volitve so končane in kmalu bodo občinski očetje izbirali novega župana. Za župana bo g. Piki, za prvega svetovalca g. Lavrencič, za drugega svetovalca g. Arko itd. Sicer pa pojde pri občinskih sejah prav po domače. Debate ne bodo posebno gojili, gg. Lavrencič in Arko bosta potegnila za nitko, hokus-pokus in glave bodo kimala, kakor da so iz papirja. Zato pa mora biti skrb zavednega delavstva že sedaj, da ta »kasperl-teater« ne ostane v Postojni dalj nego tri leta!

— **Z Malega Otoka pri Postojni.** Na božični dan je v naši vsi umrl splošno priljubljeni pristaš naše stranke Fr. Fajdiga, ki nam ostane vsem v najlepšem spominu. Ob tej priliki moramo omenjati nekvalificirani nastop našega g. kaplana (vu)go: ježičarji ali mrkanta s senom). Ko je prišel z zadržjo popotnico k rajniku, je prosil vse navzoče, da naj zapuste bolnikovo sobo. Ko sta bila sama, je začel onemoglega rotiti in pestiti, zakaj da ni pristaš klerikalne stranke in ga strašil z bogom in hudicem. Rajnik je pozneje bridko tožil o kaplanovem nespodobnem

postopanju. Vprašamo g. kaplana, če se mu zdi spodobno, da dela s smrtjo borečemu se človeku težke poslednje ure? Ali ga ni sram te posurovelosti in brezsrčnosti, ki zlorablja verske občutke in uporablja zadnje minute življenja za nemarno strankarsko agitacijo! Če ne opusti te sirove navade, bodo morali ljudje zaklepati bolnike pred brezvestnim nadlegovanjem!

— **Občinske volitve na Rakeku** so razpisane na 15 t. m. Klerikalci že mesece sem po noči in po dnevu agitirajo po občini, da bi se obdržali na čelu občine. Prav drzen agitator je obč. tajnik Matija Kobé. Ta mož ne ve, da ima v prvi vrsti vestno izpolnjevati svojo službo, pa ne hujskati občane med sabo. Kam je pripeljala tega moža strankarska strast, kaže to, da se je drznil ta mož falzificirati sklep javne občinske seje o lovu. V seji sami je bolj oblastno nastopal kakor katerikoli župan, zmerjal in psoval napredne odbornike vseprek in končno predlog naprednih odbornikov docela narobe vpisal in vedoma falzificiral. Zapisnika te seje protiklerikalni občinski odborniki niso hoteli podpisati. Tajnik Kobe pa je agitiral med občani s tem, da so napredni občinski odborniki vložili v seji njegov falzificiran predlog, dočim so ravno nasprotno predlagali. To je pač višek lumparije. Napredni občinski odborniki so od župana vsaj to izposlovali, da je dal v nedeljo pred cerkvijo oklicati, kako se je pravilno glasilo dotični predlog protiklerikalnih občinskih odbornikov. Poštenjakoviču Krbetu bi pa kazalo pred sodiščem zavezati jezik.

— **Orlovski dom na Rakeku** je stal klerikalce lepe dnare, nosi jim pa toliko kot nič. Zato bi sedaj radi klerikalci sami v občini zagospodovali, da bi občina kupila ta dom, kjer naj bi se ugnezdilo klerikalno županstvo, »Orli« in organizirane device. Klerikalni veljaki so sami izjavili, da bi bil v novem občinskem svetu prvi njih predlog ta, da občina prevzame Orlovski dom. Kar je pametnih občinarjev, pa ne bo volilo klerikalcev v občinski zastop. Klerikalcem gre le za njih profit, občinarji pa naj bi plačevali za nepotrebne njih polomije. Rakovska občina ima že več kot 90 odstotkov občinskih naklad; če bi klerikalci prišli na površje, bi te doklade še povišali s takimi nepotrebni stroški. Prepričani smo, da so Rakovčani klerikalnega gospodstva na Rakeku že siti. Združeni socialno-demokratski in napredni voliči morajo napeti vse sile, da vržejo iz občinskega zastopa brezvestne klerikalne pijavke. Zatorej na delo za zmago!

Štajersko.

— **Pesje pri Velenju.** »Naša Moč« od preteklega tedna se nekaj repenči nad našo »Unijo« rudarjev, zraven pa agitira za neko »jugoslovansko strokovno zvezo«, katero pa tukaj komaj po imenu poznamo. Pravi, da je v Velenju veliko zanimanje za to pogrebno društvo, v resnici je bil pa dotični dopis sklanjan v Ljubljani za reklamo, kar izhaja že iz posameznosti, ki so v njem navedene. Možakar naj si zapomni, da ni krščansko, če se vsaka miloščina obeša na veliki zvon, zraven pa še zahteva, da se mora vsak, ki kak groš dobi, še javno zahvaljevati. Pregonor pravi, da lastna hvala smrdi, kar velja tudi za ta slučaj. »Unija« je izplačevala podpore, ko o »Jugoslovanski« še duha ni bilo, pa jih bo še, ko bo ta že davno spala mirno spanje. Kdor se hoče prepričati o delovanju »Unije«, naj pregleda njena letna poročila, pa bo videl, da je njen obstoj pravi blagoslov za organiziranega rudarja. Če bi naši krščanski kimovci res bili taki, za kakršne se izdajajo, potem bi že še bilo; ampak mi smo že letos pri tukajšnjem dekanu videli, kako postopa z revežem, kadar gre za pink-pink. Gospod dekan že ve, kako je bilo z »Narodnim Listom«, ki ga je bil nekoliko oklal. Vsak rudar, ki hoče sebi dobro, bo postal član »Unije«, ogibal sa bo pa »Jugoslovanske strokovne zveze«, ki je s svojim dr. Benkovičem pokazala, da je je rudniški kapitalist prva delavec pa zadnja briga. »Unija« je že stotisoče izplačala, pa jej še nikdar ni prišlo na misel, da bi imena objavljala. V »Uniji« imajo člani pravice, ki jih lahko zahtevajo; če se pa v »Jugoslovanski« smatra člane za berače, katerih imena je t eba objavljati — no, potem pa dober tek! — R d e č a s t r a z a.

— **Nesreča na ženitvanju.** Dne 28. minulega meseca je bila v Mihaloviču pri Brežicah poroka. Kakor je navada, so prišli k poročnemu slavju fantje iz sosednjih vasi. Andrej Grejevič je imel s sabo puško in je z njo večkrat zaporedoma ustrelil. Čez pol ure so zopet padali strelji od smeri, kjer je bil Grajčević; topot so zadel strelji kmečka fanta Franceta Petriča in Ivana Cvetkoviča, prvega v roko, drugega v čelo. Ker je bilo zbranega veliko ljudstva, bi bili strelji lahko napravili hudo nesrečo. Gerjeviča so ovadili.

— **Požar.** V Podobu pri Konjicah je uničil te dni ogenj posestniku Ivanu Zdošku podstrešje in svinjski hlev. Posestnik ima 2000 K škode, z zavarovalnico je pokritih 800. Domnevajo, da je zlobna roka nalašč zanetila ogenj.

Goriško.

— **Solkani.** Krajna skupina politične organizacije v Solkanu sklicuje za nedeljo 7. januarja ob 10. uri predpoldne v prostore delavskega izobraž. društva važen sestanek. Dnevni red: Tajnikovo poročilo, blaginikovo poročilo, volitev delegatov in predlogi za deželno konferenco, strankino časopisje, agitacija in drugo. Stvar je jako važna, pridite vsi.

— **Povest o repi.** (Dopis iz Solkana.) Znan je v stara je: Velika repa je zrasla; prišel je kmetič, da jo izruje, ni šlo; šel je po osla, zapregel je osla, pa repa je stala. Zapregel za osla je vola a repa je vendar le še rasla; prignal je še konja, da jo izruje. Zaman! Pripregel nazadnje je bika za konja, konja za vola, vola za osla, sam pa je z bičem potegnil in repo veliko so mu potegnili. — Šli so na posodo prosit harmonij k odboru. Eden odbornik je že privolil, premalo; tudi drugi in tretji, četrti in peti, šesti in sedmi nič ne pomaga. Tajnik pove pa povest o repi veliki: okrožnica se mora spisati, z okrožnico iti k odboru, da se snide seja,

na seji predlaga se stvar o posodi in odbor odloči, če se harmonij posodi.

— **Občinske volitve v Solkanu.** Huda nadloga se bliža naši občini: volitve bodo. Jeza, zavist in sovraštvo se seli v naše mirno domovanje, kajti, kajti na ta način delati naši merodajni stranki svoje programe. Z neko ljubosumnostjo se pazi na vsak kamen, ki se zvali s klerikalne ali liberalne groblje; kaj je potem čudno, če vidiš moža danes v liberalni jopi, jutri pa ga srečaš s klerikalno suknjo. Ljudje, ki so v svoji pregrehi že očenáš pozabili, molijo, ko komaj poznavajo, o ti svetlohlinska pobožnost. Pa kaj bi o tem več pravili, saj takega politiziranja naših možakov smo že dobro navajeni. Tudi zadnje volitve so se vršile pod istimi načeli, no nazadnje jih je vendar bilo sram in so se proglasili za gospodarsko stranko. Kako so gospodarili, povemo prihodnjic. Danes pa rečemo, da je preveligiranost tudi za občinske zastope hudo zastarela. Teško občuti delavstvo, da ima stotina lenih posestnikov vso volilno pravico v rokah, poltisoč delavcev pa kak skromen glasek v tretjem razredu a največje pa nič. To čuti delavstvo jako živo in menda ne bo to dolgo, ko zadoni krepak glas po splošni volilni pravici tudi za občino. Naprej do demokracije!

Vestnik organizacij.

— **Odborova seja lesnih delavcev** bo v petek 5. januarja takoj po delu.

— **Viško-glinška podružnica »Vzajemnosti«** ima v petek ob 8. zvečer »pri Travnu« predavanje; predava sodrug Kitek: O vsebini socializma.

— **Nadzorstvena seja »Delavske hranilnice in posojilnice«** v Ljubljani ne bo 6. januarja, kakor je naznanjeno na osemnih vabilih, ker je več članov ta dan nujno zadržanih, t-mveč dan pozneje, v nedeljo 7. januarja t. l. ob 9. dopoldne.

O prestopnih letih.

Večina ljudi ve o prestopnih letih samo to, da štejejo namesto 365 dni 366 dni in da se mesec februar podaljša za en dan. Da je prestopni dan 24. februar in ne 29. ve le malo ljudi, in še manj znane so težave, združene z reformo koledarja za papeža Gregorja XIII. v letu 1582.

Leto je doba, v kateri zemlja enkrat obkroži solnce. Potovanje zemlje okolo solca traja natanko 365 dni, 5 ur, 48 minut in 46 sekund. Ta čas se imenuje solčno ali tropičsko leto; poleg njega imamo še mesečno leto, ki je veljalo v starem svetu in po katerem še dandanašnji računajo v jutrovnih deželah. Mesečno leto je doba 12 luninih prememb in je skoro za 11 dni krajše od solnčnega leta (355 dni). Solčno leto je torej dolgo približno 365 en četrt dni. Ker v koledarju ne moremo računati s četrtinkami dneva in ker se je dolžina leta določila na 365 dni, so nastale tekem časa razlike med koledarjem in potjo okolo solca, t. j. med uvedenim in resničnim letom, razlike ki so postajale vse večje in češ dalje bolj nevzdržne. Posledica teh naraščajočih razlik je bila, da so se letni časi polagoma premikali: resnična pomlad je postajala vse zgodnejša in lezla češ dalje bolj v zimski čas; enako pot so nastopili tudi ostali letni časi, vsled česar je koledar postajal manj resničen, reforma pa nujnejša.

Prvi je reformiral solčni koledar Julij Cezar s pomočjo alexandrijskega zvezdoslovca Sosigena: določil je dolžino leta na 365 četrt dni in odredil, da sledi trem navadnim letom s 365 dnevi po eno prestopno leto s 366 dnevi. Ta »julijanski« koledar je ohranil veljavo v rimskem cesarstvu; prevzela ga je krščanska cerkev, kjer se je ohranil do današnjega dne v pravoslavni deželah (Rusiji, na Grškem itd.). Ampak julijanska reforma koledarja je polovičarska, ker je osnovna na misli, da dokonča zemlja svojo pot okolo solca v 365 dneh in 6 urah, dočim jo dokonča 11 minut 14 sekund hitreje. Vsled tega je 129 let julijanskega koledarja za en dan predolgi, ali z drugimi besedami: diferenca med resničnim in koledarskim letom naraste vsakih 129 let za približno en dan.

Julijanski koledar je popravil in zboljšal papež Gregor XIII. (1572—1586). Ker je od Cezarjevih časov preteklo 13krat po 129 let se je začel premaknil za 13 dni v zimski čas Gregor XIII. je s papeško bulo dne 24. februarja 1582 odredil, da sledi 4. oktobru l. 1582 takoj 15. oktober, vled česar so izpadli vsi dnevi od 5. do 15. oktobra l. 1582. Kot letno dolžino je določil 365 dni, 5 ur, 49 minut in 16 sekund; tudi posledje je ostalo vsako s 4 deljivo leto prestopno leto s 366 dnevi izimši ona zaključna leta stoletij (1600, 1700, 1800 itd.), ki niso deljiva s 400. Vsled tega je bilo leto 1900 navadno in ne prestopno leto; prav tako leto 1700 in 1800, dočim je bilo leto 1600 prestopno leto kakor bo tudi leto 2000.

Seveda tudi t. zv. gregorijanski ali zboljšani koledar ne opravlja vseh netočnosti; zakaj 400 resničnih solčnih let šteje 146.096 dni 21 ur in 7 minut, 400 gregorijanskih let pa 146.097 dni, torej za dve uri in 53 minut preveč. Zato je predlagal Lalande, da se na vsakih 3000 let uvrsti v gregorijanski koledar še eno prestopno leto, dočim je astronom Heis mnenja, da naj se od l. 3200 dalje uvrsti vsakih 3200 let po en prestopni dan v koledar. Dotlej pa ni še tako blizu in zaenkrat je gregorijanski koledar še dobro uporaben.

Od papeža Gregorja XIII. zasnovana reforma koledarja je iz konfesionalnih razlogov le počasi prodirala. Ob določenem času (15. oktobra 1582) je stopila v veljavo le v Italiji, na Španskem in Portugalskem; še tisto leto so sledile Francija, Lotaringija in Belgija. Leto pozneje so sprejele koledar katoliška Nemčija in Švica, l. 1586 Poljska, l. 1587 Ogrska. Protestantovska Nemčija se je odločila za zboljšani koledar še-le 100 let pozneje l. 1700, Anglija 1752 in Švedska 1753. Poslednji čas se je tudi na Ruskem pojavilo močno gibanje v prilog gregorijanskemu koledarju; škoda koledarske razlike postaja za trgovino tem občutnejša, čim ožji postajajo stiki teh dežel z zapadno Evropo.

Umetnost in književnost.

— **Iz pisarne slovenskega gledališča.** Danes v četrtek se igra drugič Shakespearova veseligr »Vesele ženske windsorske« in

sicer za nepar-abonente. Glavno vlogo Falstafa igra g. Verovšek, Forda g. Nučič, Fordovo gdč. Setilova, Paga g. Danilo, Pagovo g. Danilova. — V petek je izjemna predstava, zato abonement na lože in sedeže ne velja. Ker se slavnostna predstava ne ponovi in ker pride več gostov, se hoče ustreci vsem, da ne bo zamere na nobeno stran, so vsi prostori na razpolago, predvsem seveda abonementom, katerim so njihovi prostori rezervirani do četrta upoldne. Za goste se rezervira nekaj lož in parternih sedežev. Priglase sprejema gospa Šežarkova. — V soboto se igra »Naša kri« drugič. Predstava je za par-abonente in se začne že ob 7. zvečer, da bo ob pol 10. gotova. Torej je zveza z Gorenjsko prav ugodna.

— **Nova izvirna drama.** Gospod Ivan Cankar je napisal novo dramo »Lepa Vida«, ki je izšla v tisku in založbi Lav. Schwennerja v Ljubljani in ki jo uprizori v kratkem naše deželno gledališče z vso skrbjo po navodilih avtorja. »Lepa Vida« bo gotovo ena izmed najlepših nalog, ki jih imajo izvršiti režija in ansambli našega gledališča.

— **Sestanek dramatičnih društev** in vseh slovenskih društev, ki goje slovensko dramatik, se vrši v soboto ob pol 10. dopoldne v »Narodnem domu«. Pojasnila dajejo gosp. Ivan Kežar, Maribor, »Narodni dom«; g. Rajner Hlača, Trst, »Narodni dom« (hotel »Balkan«); g. Jakob Špicar, Jesenice in Fr. Govékar, Ljubljana, deželno gledališče.

— **Igralka Odilon** iz Zagreba poročajo: Igralka Odilon, ki že nekaj časa živi tu s svojim soprogom, bivšim lekarnarjem dr. Pejčičem, hoče iti zopet k gledališču. Proces za razločitev zakona je že v teku.

— **Saint-Saënsova nova opera.** V Desavi je bila predvčeranjem nemška premiera Saint-Saënsove lirično-tragične opere »Deianira«. Dosegla je znaten uspeh. Besedilo je pisal Louis Gallet po bajki o Dejanerji, ki se je maščevala svojemu možu Herakleju s strupeno obleko, ker jo je zavrgel in vzlel hčer piemaganega kralja za ženo. Operno besedilo se pa le malo približuje Sofoklejevi pravljici.

— **Maeterlink in ameriški reporterji.** Znani belgijski pesnik Maurice Maeterlink je dospel te dni v Ameriko. Preden je odpotoval, je s avil za 2500 frankov, da pride nepoznan v Novi Jork in da ga ne bo intervjuval noben časniški poročevalec. Seveda je s tem le še bolj razdražil ameriške reporterje, ki preže na vsakega glasovita človeka. Vendar je dobil stavo. Prišel je v gledališče Boston, kjer so igrali njegovo dramo »Peleas in Melisanda« tisti hip, ko se je dvignil zastor.

ZADNJE VESTI.

Italijansko turška vojna.

Nič novega.

Rim, 4. jan. »Agenzia Stefani« poroča iz Tripolisa z dne 2. t. m.: V osvojenem pasu se ni zgodilo nič novega. Od Ajncare so odjezdili proti jugu močni konjeniški oddelki, a niso zadeli nikjer na sovražnika.

Mirovne vesti.

Dunaj, 4. jan. S turške strani poročajo: Znano je, da dela veliki vezir Said paša na sklenitev miru, kar pa se bo ob sedanjih okoliščinah težko posrečilo, ker se Turčija in Italija v važnih točkah ne vjemata. Sicer pa imajo v Carigradu zdaj dovolj skrbri z domačimi političnimi homatijami in bo treba še počakati, kako stališče zavzame parlament proti novemu kabinetu. Dopisniku »Neue Freie Presse« so izjavili od zanesljive strani, da je tudi Italija voljna skleniti mir, seveda pod pogoji, ki se vjemajo z italijanskimi koristi. Italija vztraja prej kakor slej na stališču, da ima suvereniteto nad Tripolisom in Cirenajko. Nadaljevanje vojne nima za Turčijo nobenega smisla.

Velevlasti za mir.

Berolin, 4. jan. Velevlasti si prizadevajo dalje, da prijateljsko vplivajo v Rimu in Carigradu na skorajšnjo sklenitev miru. Oficialnega koraka ni storila še nobena velevlast.

Pogajanja se še niso začela.

Dunaj, 4. jan. Z diplomatske strani poročajo, da ne iz Rima ne iz Carigrada ne potrjujejo vesti, da so se pričela mirovna pogajanja.

Abruški vojvoda poveljnik tarentske eskadre.

Rim, 4. jan. Abruški vojvoda je imenovan za poveljnika eskadre tarentskih križark.

Protest nemškega poslanika.

Carigrad, 4. jan. Nemški poslanik je vložil pri porti pismen protest proti zatvoritvi italijanskega denarnega zavoda »Banca di Roma«.

Deficit češke deželne uprave.

Praga, 4. januarja. V včerajšnji seji je deželni odbor določil proračun za l. 1912. Skupne potrebe znašajo 96 504 199 K, pokritja je za 75 713.285 K, deficit presega torej 30 milijonov kron.

Zasedovanje balona »Salzburg«.

Salzburg, 4. januarja. Iz Radstadta poročajo da so videli v torek balon »Salzburg«, ker je bilo zasedovanje v Mrtvem pogorju doslej brezuspešno, odide v nedeljo ekspedicija 59. pehotnega polka v Nizke ture.

Operacije ogrskega ministrskega predsednika.

Budimpešta, 3. januarja. Ministrskemu predsedniku grofu Kluenu-Hedervaryju so danes ob 10 dopoldne operirali sivo mreno na očesu. Operacija, ki sta jo izvršila prof dvorni svetnik dr. Emil Grosz in Kluenu domaći zdravnik s pomočjo asistentov očesne klinike, se je popolnoma posrečila.

Feliks Dahn je umrl.

Vratislava, 4. januarja. Tukaj je umrl v 79. letu življenja profesor nemškega prava na vtriatlavski univerzi pesnik Feliks Dahn.

Lobanja kneza Aleksandra Karagorgjeviča.

Belgrad, 4. januarja. Avstro-ogrski poslanik Ugrom je včeraj oficialno sporočil mi-

Vsaka gospodinja,

katera želi pripraviti dobro kavo, uporablja najraje „pravega“ Francka: s kavnim mlinčkom, ki se izdeluje temeljem največje skrbnosti že dolgo let v zagrebški tovarni. Ta izborni domači izdelek najtopleje priporočamo.

nistrskemu predsedniku dr. Milovanoviču, da se je našla lobanja kneza Aleksandra Kara-gjorgjeviča in izrazil zadovoljstvo avstro ogrske vlade nad najdbo.

Podržavljenje dunajsko varšavske železnice.

Peterburg, 4. januarja. Car je potrdil od dume in državnega sveta sprejeti zakon o podržavljenju dunajsko-varšavske železnice.

Pred generalno stavko belgijskih rudarjev.

Bruselj, 4. januarja. Včeraj je bilo v Borinaži splošno glasovanje rudarjev o generalni stavki, ker so rudniški lastniki sklenili izplačevati mezdo ne tedensko, kakor doslej, temveč štirinajstdnevno. Referendum se je skoro v vseh krajih izrekel za splošno stavko: 9766 rudarjev je v Borinaži glasovalo za stavko in 1678 proti njej. 74 delavcev se je zdržalo glasovanja. Doslej se red in mir ni kahlil.

Bruselj, 4. januarja. Vsled sklepa referenduma je v monških premogovnikih stopilo v stavko 25.000 rudarjev.

Zedinjene države delajo red v Centralni Ameriki.

Washington, 3. januarja. Bojna ladja York-town, ki je zasidrana pred Panamo, je dobila povelje, da se odpravi proti Ekvadorski obali čuvati interese tujcev.

Stavka argentinskih strojnikov in kurjačev.

Buenos-Aires, 4. januarja. Vsak hip je pričakovati izbruh splošne stavke strojnikov in kurjačev, ker železniške družbe trdovratno odbijajo njihove zahteve. Spravni poskusi ministra notranjih zadev so se izjalovili, ker so železničarji njegove predloge zavrnil.

Položaj v Turčiji.

Turški kabinet.

Carigrad, 3. januarja. Sestava kabineta je dopolnjena. Katoliški Sirec Ibrahim Susa efendi obdržal portfelj za pošto in brzojave, prejšnji poljedelski minister Sinapien, katoliški Armenec prevzame portfelj za javna dela.

Mladoturški reakcionarji.

Carigrad, 4. januarja. Veliki vezir se je odločil, da ne dovoli debate o členu 35 ustave in da v slučaju, ako se odkloni preosnova ustave, vnovič demisionira. Šele po izvedbi reforme se zbornica takoj razpusti in se sestavi nov popolnoma komitejni kabinet.

Krečanski poslanci v vjetništvu.

Atene, 4. januarja. Angleška bojna ladja „Minerva“ je zapustila včeraj Kreta in odšla angleški ladji „Diana“ krečanske poslance, ki jih je imela na krovu pod angleškim nadzorstvom. „Diana“ je že tretja ladja, ki ima v vjetništvu krečanske poslance.

Grška zbornica za krečanske poslance.

Atene, 4. januarja. Zbornica je včeraj dopolnjevala v naglici končala svoja dela, da pospeši osvobodbo krečanskih poslancev, ki so v vjetništvu na angleški vojni ladji.

Rusija in Perzija.

Ruska grozodejstva.

London, 4. jan. Iz Tebrisa poročajo, da uganjajo Rusi strahovita grozodejstva. Pomorili so veliko število domačinov. V Tankavu je prišlo do boja med somišljeniki eksšaha Mohameda Alija in vladnimi četami, ki so se morale umakniti. Vladne čete so dobile ojačenja in so slednjim eksšahove čete vrgle nazaj.

Revolucija na Kitajskem.

Anarhija na severu.

London, 3. jan. „Daily Mail“ poroča iz Pekinga: Na vsem severu je popolna anarhija. Re-

volucionarnim četam je ponudilo svoje službe 19 kitajskih zrakoplovcev.

Revolucionarni vojaki.

Peking, 3. jan. V Lanchovu se je uprlo 700 vojakov, ki so stražili vojni arzenal. Poveljnik je pobegnil.

Obupen položaj v Pekingu.

London, 4. jan. Pekinski korespondent „Daily Telegrapha“ opisuje položaj v Pekingu za brezupen. Očividno je, da bi pomenila ustanovitev republike razsulo kitajske države. Iz vseh krajev prihajajo zle vesti. Mongolski kraji so zelo nemirni in so mobilizirali 10.000 jezdecev. Meseca novembra lanskega leta so poslali Mongolci poslanstvo v Mandžurijo, ki je izjavilo, da Mongolska nikdar ne prizna gospodstva kitajskega predsednika in rajše sprejme rusko vrhovno oblast.

Nov upor cesarskih vojakov.

London, 4. jan. V glavnem taborišču cesarskih so se po poročilu iz Pekinga zopet uprli vojaki, a so vladi zveste čete upor zadušile. Juanšikaj je zahteval od cesarice vdove 8 milijonov kron za nadaljevanje vojne in jih je tudi dobil.

Za tiskovni sklad „Zarje“. Božični biljarderji v kavarni „New-York“ (Trst) za tiskovni sklad 2 K. — Cerkljan 1 K.

Odgovorni urednik Fran Bartl
Izdaja in zaloga založba Zarje.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Tobakarne oziroma prodajalne „Zarje“ v Trstu so:

Južni kolodvor.

Ficke, Kasel Silos pred vhodom v prosto luko.

Moze, ulica Miramar 1.

Magnolo, ulica Belvedere

Gostilna Internacional, ulica Giovanni Boecacio št. 25.

Lavrencič, trg pred Kasarno (Piazza Caserma).

Pipan, ulica Ponte della Fabra.

Gramaticopulo, Piazza Barriera.

Bruna, ulica del Rivo.

Raitinger, Riva Grumola št. 20.

Hoeltl, trafikna na državnem kolodvoru

Bajc, ulica Ceppa.

Kovač Antonija prodajalna v Sv. Križu.

Muraro Matej, Via Sette Fontane 14.

Laška in dunajska

kuhinja

Šelenburgova ul. 7

nasproti glavne pošte.

Vsak čas se dobe mrzla in gorka jedila, zmiraž sveže morske ribe in izvrstno in ravno došlo vino „Brioni“. Fina polenovka. Kuhinjo vodi staroznani kuhar gospod Sornato Sprejema se abonente na hrano in deklice v pouk. Na novo urejeni prostori. — Slavnemu občinstvu se najvljudneje priporoča

Ljudevit Haidinger.

Zahvala.

Povodom oddaje svoje gostilne v Novem Vodmatu št. 145 gospodu

Antonu Kamel

se zahvaljujem vsem svojim gostom najiskrenejše in jim priporočam v blagohotno naklonjenost svojega naslednika

J. M. Podobnik.

Naznanilo.

Vljudno naznanjam, da sem prevzel od gospoda

J. M. Podobnika

v Novem Vodmatu št. 145.

dobro vpeljano gostilno in se priporočam v prijazen poset obljubujoč točno postrežbo in pristno kapljico ter svežo gorko in mrzlo kuhinjo.

Z odličnim spoštovanjem

Anton Kamel

gostilničar.

Konzumno društvo v Hrastniku

obvešča svoje člane, da oddado dividendne znamke od 2. do 10. januarja. Pozneje se ne bodo sprejemale.

Načelnstvo.

Sodrug! Agitirajte za socialno demokratsko časopisje! Vsak sodrug bodi naročnik našega lista, vsaka družina naj čita „Zarjo“.

Občno konzumno društvo v Idriji

naznanja svojim članom, da se vrši inventura v centralni prodajalni od 5. do 9. januarja prihodnjega leta. Prodajalna v Idriji bo torej 7., 8. in event. 9. januarja zaprta; le manjši predmeti se bodo prodajali pri stranskih vratih. Dividendne znamke je oddati od 5. do 14. januarja v društveni pisarni; pozneje se ne bodo sprejemale. Z znamkami je prinesiti tudi obe združni knjižici.

Idrija, dne 26. decembra 1911.

Načelnstvo.

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 6 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.

Pirnat, Kolodvorska cesta.

Zupančič, Kolodvorska cesta.

Blaž, Dunajska cesta.

Sterkovič, Dunajska cesta.

Fuchs, Marije Terezije cesta.

Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.

Šubič, Miklošičeva cesta.

Šenk, Resljeva cesta.

Kanc, Sv. Petra cesta.

Treo,

Kušar,

Podboj,

Bizjak, Bahoričeva ulica.

Remžgar, Zelena jama.

Svetek, Zaloška cesta.

Šušark, Šelenburgova ulica.

Sehadole Anton, Zelena jama 50.

Dolenc, Prešernova ulica.

Pichler, Kongresni trg.

Ušeničnik, Zidovska ulica.

Kleinstejn, Jurčičev trg.

Wisiak, Gospodska ulica.

Stiene, Valvazorjev trg.

Košir, Hilšerjeva ulica.

Sušnik, Rimska cesta.

Klanšek, Tržaška cesta.

Elsner, Kopitarjeva ulica.

Blaznik, Stari trg.

Velkavrh, Sv. Jakoba trg.

Kustrin, Breg

Sever, Krakovski nasip.

Državni kolodvor.

Križaj in Kotnik, Šiška

Likar, Glinca.

Jezeršek, Zaloška cesta.

**= Konzumno društvo =
za Ljubljano in okolico**

vpisana zadruga z omejeno zavezo v Ljubljani

je v letu 1910/11 svojim članom izplačalo 16.610 kron 45 h čistega dobička. Izplačalo je 4% dividendo! Kot član pristopi lahko vsak, kdor plača 1 K pristopnine. Delež znaša 30 kron. Včlanjenih je že 1610 konsumentov.

Pisarna je v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6. II.

Prodajalne so:

v Ljubljani, Sodna ulica 4 na Viču-Glincah, Tržaška cesta
Bahoričeva ulica 12 v Tržiču na Gorenjskem
Krakovski nasip 10 na Savi na Gorenjskem
v SpodnjiŠiški (v lastni hiši) na Jesenicah na Gorenjskem.

Hranilne vloge se sprejemajo od članov in se obre-
stujejo po 5% od dne vloge do dne dviga.

Del. glavnic:
K 8.000.000.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Rez. fond nad
K 800.000.

Stritarjeva ulica števil. 2, (lastna hiša).

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih 4 1/2%.